

Ομιλία Δρος Χρυσάνθης Μαυροπούλου-Τσιούμη

Μουσειακή αγωγή στη σχολική τάξη. Στόχος και τρόπος προσέγγισης. Τα αποτελέσματα της έρευνας στην Παιδαγωγική Σχολή του ΑΠΘ.

Πριν μπω στο θέμα μου θα ήθελα εισαγωγικά να πω ότι στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα που είχαμε κάνει στην Κύπρο στο τέλος της δεκαετίας του '90 και στις αρχές του 2000 ως Παιδαγωγικό Τμήμα του ΑΠΘ είχαν γίνει από τους μεταπτυχιακούς φοιτητές πολλές πολύ πετυχημένες εργασίες και διπλωματικές στη Μουσειακή Εκπαίδευση με θέματα της Κύπρου, οι οποίες δεν αξιοποιήθηκαν, όπως είχα αρχικά προγραμματίσει. Δραματικά γεγονότα στην προσωπική ζωή μου δεν μου επέτρεψαν να ασχοληθώ με το στόχο μου.

Ζητώ συγγνώμη από τους μεταπτυχιακούς φοιτητές μου. Βέβαια η συγγνώμη δεν αίρει το αποτέλεσμα, δηλαδή την έλλειψη δημοσιεύσεων που θα ήταν χρήσιμες για τους εκπαιδευτικούς της Κύπρου και όχι μόνο. Ξέρω πως αρκετοί εφάρμοσαν στη σχολική τάξη όσα συζητήσαμε αλλά δεν γνωρίζω σε ποιο βαθμό. Χαίρομαι και συγχαίρω τους συντελεστές αυτής της τωρινής προσπάθειας που είναι τόσο ουσιαστική για το μέλλον.

Σήμερα επέλεξα, μέσα στα όρια του χρόνου που διαθέτουμε, να παρουσιάσω πολύ συνοπτικά τα σπουδαιότερα αποτελέσματα μιας μακρόχρονης έρευνας και όχι όλα τα πεδία στα οποία επεκταθήκαμε, όπως π.χ. της στάσης των εκπαιδευτικών και των γονέων από τους οποίους είχαμε αρχικά πολλή απογοήτευση. Ευτυχώς σταδιακά τα πράγματα άλλαξαν. Μετά από κάποια χρόνια μάλιστα η Μουσειακή Αγωγή άρχισε να διδάσκεται και σε άλλα παιδαγωγικά τμήματα με πολύ καλά αποτελέσματα. Η διερεύνηση έγινε με προπτυχιακές και μεταπτυχιακές διπλωματικές εργασίες και με διδακτορικά. Μεγάλη ήταν και η συμβολή των Κυπρίων μεταπτυχιακών φοιτητών μας.

Νομίζω ότι δεν είναι απαραίτητο να συζητήσω γιατί πρέπει να γίνεται η Μουσειακή Εκπαίδευση στην Κύπρο. Δεν είναι μόνο το πρόβλημα των ξένων στοιχείων που αλλοιώνουν τη νέα γενιά. Το βασικότερο θέμα όμως που μας ενδιαφέρει είναι η ανάπτυξη του τρόπου σκέψης, της αισθητικής και της στάσης ζωής των παιδιών, κι αυτό γιατί τα αντικείμενα της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι απτά, ορατά και πολλές φορές συναρπαστικά, τα οποία τα κατανοούν και παράλληλα αυτά κινούν συναισθηματικές χορδές, στοιχείο απαραίτητο για τη μάθηση και σκέψη.

Πριν προχωρήσουμε θα ήθελα να ξεκαθαρίσουμε ότι με τον όρο μουσειακή αγωγή δεν εννοούμε μόνο τα Μουσεία αλλά όλο το φάσμα της πολιτιστικής κληρονομιάς είτε βρίσκεται σε μουσείο είτε όχι και περιλαμβάνει και τους αρχαιολογικούς χώρους, τα μνημεία-ναούς ή τα αντικείμενα όλων αυτών.

Από τη δεκαετία του 70, είναι αλήθεια κάπως καθυστερημένα σε σχέση με άλλες χώρες, κάποια ελληνικά μουσεία, κυρίως κεντρικά, άρχισαν να κάνουν προγράμματα για τα παιδιά. Στόχος των προγραμμάτων αυτών ήταν η εξοικείωση των παιδιών με το μουσείο και η γνώση του περιεχομένου τους με όσο πιο ευχάριστο τρόπο γινόταν. Όμως πόσα από τα παιδιά και κυρίως των επαρχιών μπορούσαν να τα παρακολουθήσουν; Έτσι, αναγκαστικά, τα προγράμματα αυτά είχαν έναν ελιτίστικο χαρακτήρα. Όπως όμως καταλαβαίνετε, αυτή η ολιγόωρη και συνήθως μη επαναλαμβανόμενη στα ίδια παιδιά ενασχόληση δεν είναι αρκετά αποτελεσματική. Ακόμη και το εμπνευσμένο πρόγραμμα Μελίνα γινόταν αναγκαστικά σε περιορισμένη κλίμακα και όπως υπολόγισα θα ήθελε πάρα πολλά χρόνια να περιλάβει όλους τους εκπαιδευτικούς της Ελλάδας. Άλλωστε αυτό κάποια στιγμή σταμάτησε

Αυτός είναι ο λόγος, και όχι μόνο αυτός, για τον οποίο πίστευα και πιστεύω ότι το σχολείο και οι εκπαιδευτικοί ως παιδαγωγοί που έχουν σχέση με τα παιδιά είναι πιο κατάλληλοι για το έργο αυτό. Άλλωστε αυτοί είναι οι μόνοι που μπορούν να έχουν τη δυνατότητα της επανάληψης του εγχειρήματος. Από την άλλη μεριά υπάρχει πάντα το πρόβλημα ότι κάθε τόπος δεν έχει μόνο τη δική του ιστορία αλλά και το δικό του επίπεδο, τις δικές του ανάγκες και τα χαρακτηριστικά των ανθρώπων του, γι' αυτό και η μεταφορά ξένων προτύπων μπορεί να είναι σωστή και μπορεί όχι. αν δεν προσαρμοστεί.

Όσο ήμουν στην Αρχαιολογική Υπηρεσία έβλεπα και προβληματιζόμουν για την έλλειψη ενδιαφέροντος των Ελλήνων, μικρών και μεγάλων, για τους θησαυρούς μας και την ιστορία μας. Έτσι αποφάσισα το 1986 να αφήσω τη θέση μου ως διευθύντρια της Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και να περάσω στο Παιδαγωγικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, για να ασχοληθώ με το θέμα αυτό. Με προβληματίζε πάντα η διαφορά της αντιμετώπισης στην πολιτιστική κληρονομιά ανάμεσα σε εμάς και στις άλλες χώρες, τις οποίες είχα επισκεφθεί. Ιδιαίτερα με ενδιέφερε η προσχολική και η πρώτη σχολική ηλικία, γιατί η προσέλευση αυτών των παιδιών ήταν μηδαμινή και εσείς ξέρετε πόσο σημαντική είναι η ηλικία αυτή για το στήσιμο του ανθρώπου. Ήταν η πρώτη φορά που το θέμα αυτό θα διδασκόταν σε πανεπιστημιακό επίπεδο.

Η έρευνα.

Το 1987-1988 άρχισαν οι έρευνες. Η πρώτη δειγματοληπτική διερεύνηση ήταν να διαπιστωθεί αν τα παιδιά θα δέχονταν και αν θα συμμετείχαν συναισθηματικά στις δραστηριότητες σχετικά με την πολιτιστική κληρονομιά. Μετά από τη διαπίστωση ότι τα παιδιά ανταποκρίθηκαν εξαιρετικά θετικά, ιδιαίτερα με τη διαθεματική προσέγγιση, προχωρήσαμε σε άλλα θέματα.

Τα θέματα που διερευνήσαμε ήταν πολλά, θα αναφερθώ όμως μόνο σε τρία από αυτά

1. Ποιο αντικείμενο θα ήταν πιο πρόσφορο για τα παιδιά,
2. ποιους στόχους θα έπρεπε να έχουμε και
3. ποιος ο τρόπος προσέγγισης και οι άξονές του

Προσδιορισμός του αντικειμένου

Ως προς το πρώτο θέμα, διαπιστώθηκε ότι τα παιδιά, ακόμη και της προσχολικής ηλικίας μπορούσαν να κατανοήσουν οποιοδήποτε αντικείμενο, ακόμη και της βυζαντινής εποχής, παρουσιασμένο ανάλογα με την ηλικία τους και τις δυνατότητές τους, αλλά ιδιαίτερα προσιτό ήταν το λαογραφικό υλικό, επειδή είναι πιο κοντά στις παραστάσεις τους. Τέθηκε όμως από τους εκπαιδευτικούς το θέμα ότι σε ορισμένες περιοχές δεν υπάρχουν ούτε μνημεία ούτε αρχαιολογικοί χώροι ούτε μουσεία.. Όμως και στο πιο απομακρυσμένο χωριό υπάρχει ένα παραδοσιακό σπίτι, μια παλιά εκκλησία, παραδοσιακές ενδυμασίες, εργαλεία, χοροί, τραγούδια, φωτογραφίες παλιές ή σύγχρονες κτλ, μέσα από τα οποία τα παιδιά μπορούν να συζητήσουν την ιστορική εξέλιξη του τρόπου ζωής και να κατανοήσουν τις αλλαγές που υφίστανται τα πράγματα εξαιτίας των συνθηκών κάθε εποχής, να διδαχτούν προμαθηματικές και μαθηματικές έννοιες, στοιχεία ιστορίας, γεωγραφίας, φυσικής, χημείας και γλώσσας (νέες λέξεις) και προπάντων να γνωρίσουν τον τόπο τους. Όλη αυτή η προσπάθεια μπορεί να καταλήξει σε δημιουργία από μέρους τους μιας συλλογής και ακόμη μιας πρόχειρης μουσειακής έκθεσης με γνήσια έργα και με δικές τους κατασκευές, (εννοώ και δικά τους ποιήματα ή παραμύθια) ώστε να μπουν στις έννοιες συλλογή-έκθεση.

Οι στόχοι

Το δεύτερο θέμα ήταν οι στόχοι τους οποίους μπορούμε να θέσουμε. Πρώτος και αρχικός στόχος είναι η άσκηση του βλέμματος και της παρατηρητικότητας με την παρατήρηση και την περιγραφή από τα ίδια τα παιδιά του αντικειμένου αλλά και η έκφραση των συναισθημάτων που τους γεννιούνται, θετικών ή αρνητικών. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιήσει αυτή τη διαδικασία κυρίως για την ανάπτυξη του τρόπου σκέψης και κρίσης αλλά και για τη στάση ζωής με βάση τις πολιτισμικές αξίες που εκφράζουν αυτά τα έργα. Εννοώ με αυτό στοιχεία, όπως η επιμονή και η υπομονή για την εκπόνηση οποιουδήποτε έργου και κυρίως για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα, το φιλότιμο, την ανάγκη φροντίδας για τους ανθρώπους που τη χρειάζονται, το αίσθημα της ευγνωμοσύνης, την παραδοχή των λαθών μας κ. ά., στοιχεία που τείνουν να εκλείψουν από τις νέες γενιές, αλλά παρόλα αυτά υπάρχουν μέσα στα παιδιά.

Για να γίνουν περισσότερο κατανοητά αυτά που είπα παραπάνω, θα σας αναφέρω ελάχιστα παραδείγματα από τα διάφορα προγράμματα που πραγματοποιήσαμε. Θα αρχίσουμε από ένα ωραίο χάλκινο έργο, μια προτομή της ρωμαϊκής αρχαιότητας του Αρχαιολογικού Μουσείου της Θεσσαλονίκης και για το οποίο ακόμη και οι εκπαιδευτικοί δεν γνώριζαν τίποτε. Ο στόχος μας ήταν να δείξουμε ότι μπορεί κανείς να λειτουργήσει και χωρίς τις απαραίτητες γνώσεις, αν και όπως θα φανεί παρακάτω η προετοιμασία του εκπαιδευτικού θα φέρει καλύτερα αποτελέσματα. Αρχικά ζήτησα να περιγράψουν τα χαρακτηριστικά της μορφής και στη συνέχεια να πουν τι αισθάνονται ότι βλέπουν σε αυτή τη μορφή. Οι απαντήσεις ήταν ποικίλες. Άλλος είπε ότι είναι φιλόσοφος, άλλος θρησκευόμενος, άλλος σκεπτόμενος, άλλος μελαγχολικός, άλλος φοβισμένος και άλλος ότι είναι ηλίθιος. Μετά από αυτά τους ενημέρωσα ότι όλες οι απαντήσεις ήταν σωστές και τους είπα ποιον απεικόνιζε το έργο και γιατί όλες οι απαντήσεις ήταν σωστές. Το επόμενο ερώτημα ήταν πώς ο καλλιτέχνης μπόρεσε να αποδώσει όλα αυτά τα στοιχεία. Η απάντηση ήταν ότι ήταν καλός καλλιτέχνης. Τι χρειάστηκε όμως για να πετύχει αυτό το αποτέλεσμα; Εκτός από την τέχνη του χρειάστηκε επιμονή και επιμονή στις λεπτομέρειες, στοιχεία απαραίτητα σε κάθε προσπάθεια σε όλη μας τη ζωή.

Ένα δεύτερο παράδειγμα ήταν ένα πρόγραμμα περιβαλλοντικής αγωγής στη Θεσσαλονίκη που έκανε άλλη συνάδελφος της περιβαλλοντικής αγωγής και η οποία ασχολήθηκε με την ανατολική Θεσσαλονίκη, όπου εντάσσονται το ανάκτορο του Γαλερίου, η θριαμβική αψίδα του (Καμάρα) και το περίφημο μνημείο η Ροτόντα. Τα παιδιά όμως είχαν ερωτήματα που δεν μπορούσαν να απαντηθούν από τους συναδέλφους και κλήθηκα για βοήθεια. Δεν θα αναφερθώ σε λεπτομέρειες, πρέπει όμως να πω ότι εντυπωσιάστηκα από τον προβληματισμό των παιδιών της 5^{ης} Δημοτικού. Θα αναφέρω όμως ένα μόνο βασικό ερώτημά τους, δηλαδή πού βρίσκονται τα σπίτια των απλών ανθρώπων. Σ' αυτό δεν έδωσα απάντηση, γιατί ήθελα να σκεφτούν και να απαντήσουν μόνο τους. Τους ζήτησα λοιπόν να πουν τι είδους κτίρια βλέπουν σήμερα στην πόλη και τι νομίζουν ότι θα γίνουν αυτά σε κάποια χρόνια. Τα παιδιά απάντησαν ότι τα μεγάλα δημόσια κτίρια θα επιζήσουν πολύ λόγω της κατασκευής τους, οι πολυκατοικίες σε κάποια χρόνια θα αντικατασταθούν αλλά τα φτωχά σπίτια θα επιζήσουν πολύ λιγότερο λόγω της πρόχειρης κατασκευής τους. Μόνο τους σκέφτηκαν ότι το ίδιο θα συνέβαινε σε όλες τις εποχές, επειδή η ανισότητα στη ζωή των ανθρώπων είναι δεδομένη και οι φτωχοί έχουν πρόχειρα σπίτια. Τους συγκίνησε η ανισότητα σαν ένα κοινωνικό φαινόμενο. Υπήρχε όμως και το ερώτημα αν κατά τις ανασκαφές βρέθηκαν υπολείμματα και από αυτά. Σε αυτό απάντησα ότι έχουμε βρει θεμέλια αλλά δε ήταν δυνατό να διατηρηθούν λόγω σαθρής κατασκευής της τοιχοποιίας τους.

Το τρίτο παράδειγμα προέρχεται από σύντομο πρόγραμμα λόγω έλλειψης χρόνου που έγινε σε 6^η τάξη δημοτικού σχολείου σε ένα από τα λαμπρά μνημεία της Θεσσαλονίκης με εξαιρετικές τοιχογραφίες του 14ου αι., δηλαδή στον Άγιο Νικόλαο τον Ορφανό της Θεσσαλονίκης. Επικεντρωθήκαμε μόνο σε δύο παραστάσεις για συγκεκριμένους λόγους. Πρώτα στην απεικόνιση της ζωής του αγίου Νικολάου και κυρίως στη σπάνια παράσταση που εικονίζει τον άγιο μικρό παιδί να πηγαίνει στο σχολείο, να περνά όλα τα ιερατικά αξιώματα (διάκονος, ιερέας, επίσκοπος) και να κάνει θαύματα. Τονίσαμε ότι, όπως βλέπουν, και ο άγιος ήταν κάποτε μικρό παιδί, η προσφορά του όμως στους ανθρώπους τον έκανε σπουδαίο άνθρωπο και άγιο. Στόχος μας ήταν να τονίσουμε ότι κανείς σε μικρή ηλικία δεν ξέρει την εξέλιξή του, όμως αυτή η εξέλιξη έχει σχέση με τον έντιμο βίο, την προσφορά και την αγάπη στους ανθρώπους, επιλογή που ο καθένας μας μπορεί να κάνει, αν διαλέξει τον σωστό δρόμο.

Η δεύτερη παράσταση του ίδιου ναού στην οποία σταθήκαμε ήταν η ιστορία του αγίου Γεράσιμου, που είναι χριστιανική επανάληψη της ιστορίας του Ανδροκλή της αρχαιότητας. Διηγηθήκαμε την ιστορία του αγίου. Ο άγιος που ασκήτευε στην έρημο βρήκε ένα λιοντάρι που υπέφερε, γιατί είχε πατήσει ένα αγκάθι. Το θεράπευσε και το λιοντάρι από ευγνωμοσύνη έμεινε κοντά του να τον υπηρετεί συνοδεύοντας τον υποτακτικό με το γαϊδουράκι για τη μεταφορά νερού. Κάποια μέρα όμως караβάνι ληστών έκλεψε το γαϊδουράκι. Όταν το λιοντάρι γύρισε στον άγιο, ο άγιος νόμισε ότι αυτό έφαγε το γαϊδουράκι, θύμωσε και το έδιωξε. Το λιοντάρι στενοχωρημένο παραφύλαξε κι όταν το караβάνι ξαναπέρασε, το λιοντάρι πήρε το γαϊδουράκι και το επέστρεψε στον άγιο. Ο άγιος κατάλαβε το λάθος του και κράτησε ξανά κοντά του το λιοντάρι. Όταν ο άγιος πέθανε πήγε στον τάφο του και πέθανε και αυτό. Τα παιδιά αναγνώρισαν όλες τις παραστάσεις που δεν είναι φθαρμένες και μετά έγινε συζήτηση για τα μηνύματα που δίνει η ιστορία, δηλαδή την ανάγκη φροντίδας γι' αυτούς που την χρειάζονται, την ευγνωμοσύνη για το καλό που μας κάνει κάποιος, τη γενναία παραδοχή του λάθους μας, το φιλότιμο, την αγάπη και την αφοσίωση, αρετές που όπως είπαμε αρχίζουν να ατονούν ή έχουν ήδη ατονήσει και τις οποίες πρέπει να τονώσουμε.

Τρόπος προσέγγισης και οι άξονές του. Η διαδικασία στη σχολική τάξη.

Ο τρόπος προσέγγισης του αντικείμενου και οι άξονες αποδείχτηκε ότι σε γενικές γραμμές ότι είναι ίδιοι όπως σε οποιοδήποτε μάθημα. Επειδή όμως οι εκπαιδευτικοί είναι λίγο ως ελάχιστα προετοιμασμένοι γι' αυτό το αντικείμενο, θα παραθέσω εδώ τα στοιχεία που προέκυψαν από την έρευνα.

Προηγείται ο **σχεδιασμός** του τρόπου διδασκαλίας. Πρώτο βήμα είναι η γνώση του αντικείμενου. Αυτό σημαίνει επιτόπια επίσκεψη και όσο γίνεται καλύτερη ενημέρωση με φυλλάδια ή δημοσιεύσεις, γιατί τα παιδιά μας στηλώνουν στον τοίχο με τα ερωτήματα που θέτουν. Δεύτερο βήμα είναι η σκέψη του δασκάλου πώς θα υποκινήσει το ενδιαφέρον των παιδιών στο θέμα και πως θα δημιουργήσει την επιθυμία τους να επισκεφθούν το χώρο. Αυτό είναι θέμα προσωπικής έμπνευσης και φαντασίας. Ο σχεδιασμός είναι ενδεικτικός, γιατί τα παιδιά βλέποντας το αντικείμενο μπορεί να μας κατευθύνουν και κάπου αλλού και αυτό πρέπει να το σεβαστούμε.

Κατά την **παρουσίαση** του αντικείμενου στην τάξη ενεργοποιούμε την περιέργεια και την παρατηρητικότητα των παιδιών, ασκούμε δηλαδή το βλέμμα τους. Παράλληλα σημασία έχει η ελεύθερη έκφραση των συναισθημάτων τους, θετικών αλλά και αρνητικών για το αντικείμενο. Σημαντικό στοιχείο για την υποκίνηση του ενδιαφέροντος για το αντικείμενο ή το χώρο είναι και η όποια δική τους ανακάλυψη.

Όταν εξασφαλίσουμε το ενδιαφέρον των παιδιών, ακολουθεί η **επίσκεψη**. Πριν όμως από αυτήν θα πρέπει να λυθούν κάποια διαδικαστικά ζητήματα, στα οποία

μπορούμε να συνεργαστούμε με τα παιδιά και τους γονείς, αν είναι διαθέσιμοι. Επιθυμητή μάλιστα είναι και η παρουσία των γονιών στην επίσκεψη, γιατί αυτό θα δώσει τη δυνατότητα για περαιτέρω συζήτηση και στο σπίτι.

Κατά την επίσκεψη επισημαίνεται η ανάγκη σεβασμού στο χώρο. Σημαντικό στοιχείο είναι να ανακαλύψουν τα παιδιά μόνα τους το αντικείμενο και να ενεργοποιήσουν τη σκέψη τους για την ανακάλυψή του. Όταν σταθούν μπροστά του θα αρχίσει η συζήτηση γι' αυτά που βλέπουν, η κρίση τους και τα συναισθήματά τους. Αυτό είναι εύκολο, γιατί έχουν κάτι συγκεκριμένο και ορατό για το οποίο μπορούν να προβληματιστούν και να έχουν άποψη. Οι λεπτομέρειες σε αυτή τη διαδικασία εξαρτώνται από το αντικείμενο και από την ηλικία των παιδιών. Κύριο στοιχείο της προσπάθειας είναι η ανάπτυξη του τρόπου σκέψης, η ψυχαγωγία, η δημιουργικότητα και λιγότερο η λεπτομερειακή αρχαιολογική γνώση, αν και ως αρχαιολόγος θα έπρεπε να υποστηρίξω το αντίθετο. Αυτή όμως η γνώση μπορεί να κατακτηθεί και αργότερα, όταν πετύχουμε να απολαμβάνουν τα παιδιά την επίσκεψη και να θέλουν να την επαναλαμβάνουν.

Τελευταίο στάδιο είναι η επαναφορά του θέματος στην τάξη, για να εκφράσουν τα παιδιά τις εντυπώσεις τους, τις παρατηρήσεις, θετικές ή αρνητικές, να συζητήσουν και να επιλέξουν με την καθοδήγηση του δασκάλου τις δραστηριότητες που θα ήθελαν να κάνουν, να επικοινωνήσουν, να συνεργαστούν μεταξύ τους και να κατασκευάσουν δικά τους έργα, τα οποία μπορούν να εκθέσουν στην τάξη τους ή και σε όλο το σχολείο, ώστε να ανεβεί η αυτοπεποίθηση και η αυτοεκτίμησή τους.

Υπάρχουν όμως και κάποια στοιχεία τα οποία πρέπει να προσέξουμε και να αποφύγουμε, γιατί είναι αρνητικοί παράγοντες:

1. Ο καταιγισμός πληροφορήσης, αν δεν ζητηθεί από τα παιδιά και η εξάντληση της αντοχής τους. Γι' αυτό μερικές φορές δεν αφήνουμε τα παιδιά να δουν όλες τις αίθουσες ενός μουσείου π.χ., ώστε να θελήσουν να το επισκεφθούν ξανά για να δουν τα υπόλοιπα και επίσης, στις απαντήσεις των παιδιών δεν υπάρχει σωστό ή λάθος ούτε επιβράβευση κάποιου που θα υποτονίσει τα άλλα παιδιά. Επιδιώκουμε να γίνονται όλα χαλαρά και χαρούμενα, για να θελήσουν τα παιδιά να επαναλάβουν κάτι ανάλογο.

Όπως βλέπετε, τα πράγματα είναι απλά. Η απόφαση του εκπαιδευτικού να βγει από την καθημερινότητά του και να καταβάλει κάποιον ιδιαίτερο κόπο είναι κάπως δύσκολη. Όμως αν σκεφτεί την ευχαρίστηση των παιδιών και τους στόχους που έχει η όλη διαδικασία και ακόμη τη δική του ψυχική ανάταση από το αποτέλεσμα της προσπάθειας, ίσως το αποφασίσει.

Θα ήθελα επίσης να προσθέσω ότι ακόμη και μια όχι τόσο πετυχημένη προσπάθεια είναι σημαντική για δύο λόγους, πρώτα γιατί θα δώσει χαρά στα παιδιά να λειτουργήσουν και έξω από την τάξη και να δουν καινούρια πράγματα και ύστερα γιατί θα βγάλει τον δάσκαλο από την καθημερινή ρουτίνα και θα του δώσει σίγουρα ψυχική ανάταση, ακόμη και αν δεν είναι αρκετά ενημερωμένος. Με τον καιρό θα αυτοβελτιωθεί.

Φεβρουάριος 2015

Χρυσάνθη Μαυροπούλου-Τσιούμη